

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

नृत्यकला विशारद (बी.ए.) कथक

परीक्षा : जानेवारी - २०२५

प्रथम सत्र

विषय : नृत्याचा इतिहास व तंत्र (24 E BAK-113)

दिनांक: ८/०१/२०२५

गुण: १००

वेळ: स. १०.०० ते दु. १.००

सूचना: १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१. अभिनय दर्पण ग्रंथाचे महत्त्व विशद करून त्यात नमूद केलेल्या कोणत्याही दहा संयुत हस्तांचे वर्णन करा. (२०)
- प्र.२. ब्रिटिश काळात वसाहतवादी मानसिकता, सामाजिक उलथापालथ आणि नाच-विरोधी चळवळीचा उदय यांचा कथकच्या सामाजिक दर्जावर आणि नर्तन परंपरेवर कसा प्रभाव पडला, याची सांगोपांग चर्चा करा. (२०)
- प्र.३. भक्ती चळवळीचे महत्त्व विशद करून त्याच्या परिणामतः घडून आलेल्या कथकच्या वैष्णवीकरणामुळे, विशेषतः रास आणि कृष्ण लीला यांच्याद्वारे, त्याच्या कथनात्मक आशयात कसा बदल झाला, याचे विश्लेषण करा. (२०)
- प्र.४. कथकचा मध्ययुगीन इतिहास समजून घेण्यासाठी ग्रांथिक स्रोतांच्या योगदानाची चर्चा करा. (२०)
- प्र.५. टिपा लिहा. (२०)
अ) तवायफ: सांस्कृतिक आणि ऐतिहासिक योगदान
ब) अभिनय दर्पण ग्रंथातील ग्रीवाभेद
- प्र.६. स्वातंत्र्यलढ्याच्या अनुषंगाने घडून आलेल्या सांस्कृतिक पुनर्जागरण आणि राष्ट्रवादाच्या उदयाचा कथकसारख्या भारतीय कलांवर कसा प्रभाव पडला? (२०)

English Translation

Dance : History and Technique (24 E BAK-113)

Instructions: 1) Attempt any five questions from the following.

2) All Questions carry equal marks.

- Q.1** Discuss the significance of *Abhinaya Darpana* and describe any ten types of *Samyuta Hastas* mentioned in the text. (20)
- Q.2** Examine how the colonial mind-set, social upheavals, and the rise of the Anti-Nautch Movement influenced the status and practice of *Kathak* during the British period. (20)
- Q.3** Explain the importance of the Bhakti movement and analyze how the resulting *Vaishnavization* of *Kathak*, particularly through the *Rasa* and *Krishna lila*, led to a shift in its narrative content. (20)
- Q.4** Discuss the role of textual sources in understanding the Medieval History of *Kathak*. (20)
- Q.5** **Short Notes** (20)
a. Cultural and Historical contribution of *Tavaaif*
b. *Griva Bheda* of *Abhinaya Darpana*
- Q.6** How did the cultural renaissance and rise of nationalism that occurred in the wake of the freedom struggle impact Indian arts like *Kathak*? (20)